

Drakonska kazna smrti nevinomu franjevcu

Uz neobilježeni grob mučenika fra Ćirila Ivankovića

Fra Ćiril Ivanković bio je jedini Rakićak među šezdeset šest hercegovačkih franjevača, stradali u Drugome svjetskom ratu i poraću. Povijesni i statistički pregledi njegova rodnog Rakitna predstavljaju tijekom povijesti stalne promjene – uspone i padove stanovništva. U 18. stoljeću kuga i odseljavanje smanjili su njihov broj na najniži stupanj, a u 19. stoljeću mjesna župa svetoga Ivana Nepomuka doživljava svoj najveći brojčani uzrast zahvaljujući natalitetu pučanstva i vjernosti rodnoj grudi njegovih mnogobrojnih stočara. Ali Prvi i Drugi svjetski rat progutali su više od četiri stotine žrtava mjesnoga stanovništva, a odseljavanje ljudi postala je prava epidemija kada su mnogi Rakićaci našli svoj dom u drugim zemljama iz kojih se teško koji vrati u rodni zavičaj.

Fra Ćiril (Gabro) rodio se 22. veljače 1878. u Rakitnu pod obroncima masivnoga spleta hercegovačkih

planina Čvrsnice i Čabulje. U tome izrazito kamenom skeletu odgajaju se stasiti i kršni brđani, prožeti dubokom vjerom baštinjenom od pradjedova i prakticiranoj u mjesnoj Katoličkoj crkvi. U ovome gorskom kamenjaru fra Ćiril je svršio osnovno školovanje i 1888. godine pošao u franjevačko sjemenište na Široki Brijeg. Srednjoškolsku izobrazbu prekinuo je nakon šestoga razreda gimnazije odlaskom u novicijat 1894. na Humac kod Ljubuškoga. Tu je udario temelje svoga uzornoga redovničkog života. Nakon dovršene srednje škole nastavio je bogoslovni studij u Mostaru gdje je 12. kolovoza 1900. bio ređen za svećenika.

Cijelo vrijeme svećeničkoga aktivnog života (1900. – 1937.) proveo je u duhovnoj pastvi na raznim župama svoje provincije kao kapelan i župnik propovijedajući Božju riječ i moralno odgajajući narod, učeći ga kako treba krjeposno živjeti. Svagdje je ostavio dojam oz-

biljna svećenika koji se nije miješao u tuđe poslove i prepirke među pojedincima. Budnih očiju promatrao je svjetske događaje i domaća zbivanja, neopredjeljujući se za političke stranke i stranačka nadmetanja kada se pojam naroda često gubio u strančarstvu.

Posljednje godine života (1937. – 1945.) proveo je u mirovini u samostanu na Humcu i u župi svetoga Blaža u Gradničima. Uvjeren u svoju nevinost mirno je u Gradničima dočekao svoje krvnike koji su ga 10. veljače 1945. nasilno odveli iz župnoga stana i negdje na putu ubili. Bilo mu je 67 godina. Za grob mu se ne zna, kao ni za tisuće drugih nevinih žrtava komunističkoga nasilja.

Njegova smrt predstavlja jasan primjer tadanjih nesigurnih vremena kada je svaki hrvatski život bio ugrožen. U tome političkom mezežu nestao je i fra Ćiril Ivanković, redovnik bez maske na licu. Bio je skroman, šutljiv i u staračkim da-

nima posve povučen. Kao svećenik bio je svima blizak i svojom prirodnom dobrotom osvajao je svoje sugovornike. Stoga je njegova nevinost žrtva shvatljiva samo u zrcalu komunističke zloće. Krvlju nezasićeni jamari prerano su ga poslali – bio je u dobrome zdravlju – pred lice Svevišnjega, jer su svoje žrtve potajno ubijali bojeći se reakcije naroda. A njegov nepoznati grob simbol je ideološke opredijeljenosti i ljudske nemoći.

dr. fra Ćastimir Majić

Prvijenac mlade pjesnikinje

Šima Majić, *Potkožni sjever*, Matica hrvatska, Karlovac, 2013., meki uvez, 67 str.

Prva zbirka poezije *Potkožni sjever* autorice Šime Majić nagrađena je priznanjem za najbolju zbirku od pristiglih dvadeset i šest rukopisa na raspisani natječaj hrvatske književne nagrade Zdravko Pucak za 2013. god. Nagrada podrazumijeva diplomu, plaketu i tiskanje zbirke. Fondacija Zdravko Pucak osnovana je 1995. god. u Karlovcu u spomen na mladoga tragično preminuloga karlovačkoga pjesnika po kojoj je i dobila ime. Trenutno djeluje pod pokroviteljstvom Matice hrvatske i bavi se izdavačkom djelatnošću najboljega rukopisa pristiglog na natječaj koji se raspisuje jednom godišnje u kategoriji pjesnika mladih od trideset godina.

Zbirka je podijeljena na dva ciklusa pjesama naslovljena *Ra(sa)njavanje* i *Kalendarska kaligrafija*. Lajtmotivi čitave zbirke su Rusija, zima, sjever, hladnoća koje su paradigmatički ekvivalenti sastavnice njenog naslova. Tematski dominiraju kritike konzumerističkoga društva, automatizacije ljudske svijesti kojoj nameću i trend idealnog čovjeka čije su proporcije usklađene po mjerama pomodnih trendova, pa je bolje govoriti o tipskom modelu čovjeka ili, bolje rečeno, mehaničkoj jedinici sustava. Autorica je zaokupljena stereotipnom demistifikacijom pjesnika te pri tome povlači intertekstualnu paralelu s Šimićem parodirajući njegov općepoznati stih "da zadnjim atomom čuđenja u svijetu/ odolijevam zdravlju očiju".

Njegovanjem književne tradicije "prodajem stoljeća naših pokušaja ulaska u književnost" potvrđeno je vjerovanje da povijest ne počinje našim rođenjem i da sadašnjost utječe na prošlost kao što i prošlost utječe na sadašnjost, baš kao što je govorio T. S. Eliot davši primjer po kojemu pridruživanje jedne nove knjige na policu svim ostalim knjigama utječe na njihov poredak, a ostvaruje se i artikulacija arhetipova – oblika kolektivnog nesvjesnog koji su imanentni ljudskom duhu svih vjekova, počevši od pećinskih crteža pa do suvremenog doba u kojemu se njihove varijacije pronalaze, primjerice, u snovima "skidam ti ostatke pretkambrijske kože". Tako autorica u ciklusu pjesama *Kalendarska kaligrafija*, u kojem ujedno prelazi u formu pjesama u prozi, na ironičan način i uz izraženu upotrebu pridjeva, revitalizira neke vječne, a ipak uvijek aktualne teme kao što su razdoblja godine.

Njigu po cijeni od 17,5 kuna možete naručiti na adresi: sima.majic@yahoo.com

Ante Banović

Iskreno svjedočanstvo

Josip Jozo Suton, *S Hrvatskom po mukama*, Naša ognjišta, Hrvatsko žrtvoslovno društvo Tomislavgrad – Zagreb, 2014., meki uvez 357 str., 20 KM.

S Hrvatskom po mukama nova je knjiga Josipa Jozeta Sutona, publicista, stradalnika, sudionika bleiburške tragedije i Križnoga puta, logoraša i zatvorenika, hrvatskoga domoljuba, danas devedesetogodišnjaka, u kojoj autobiografskim zapisima, sjećanjima, promišljanjima, kroz vlastitu prizmu oslikava sudbinu hrvatskoga naroda u njegovoj nedavnoj prošlosti. Sadržajem podijeljenim u 20 poglavlja vodi nas kroz presudne događaje i procese u kojima je sudjelovao u razdobljima od 1941. do 1945. te od 1945. do 1990.

U najvećemu dijelu ove opsežne knjige autor se, kao stradalnik, sudionik i svjedok, bavi najdramatičnijim događajem i tragedijom u povijesti hrvatskoga naroda – bleiburškim tragedijom i Križnim putem. Drugi pak dio sadržaja pokriva razdoblje od 1945. do 1990., u kojemu svjedoči o teškoj sudbini preživjele osobe koja živi u "slobodi bez slobode" te o neopisivo teškim okolnostima, brojnim tragičnim epizodama, ponajprije njegova rodnog Posušja, zavičaja, Hercegovine i cijeloga hrvatskog naroda u poslijeratnoj komunističkoj Jugoslaviji, čiju nam narav predočuje nizom zastrašujućih metoda Ozne i Udbe.

Ova knjiga Josipa Jozeta Sutona, istkana od osobnih, zavičajnih i općenacionalnih aspekata događaja, kojom prolaze prominentna imena političke i vojne povijesti svih tadanjih aktera, ali i brojna imena „malih“ ljudi, lokalnih domoljuba, potresno je štivo o stradanju ali i spomenik žrtvama te autorov nastavak obradbe žrtvoslovnih tema koje je započeo knjigom *Posuški žrtvoslov* (1998.) i *Djeco, vratit ću se ja* (), a nastavio brojnim priložima u zbornicima Hrvatskoga žrtvoslovnog društva.

Mira Ćurić